

**Analiza unor perifraze verbale din *Bacoviana*
de Mircea Cărtărescu și traducerea acestora
în limba slovenă**

**Analysis of Some Verbal Periphrases in *Bacoviana*
by Mircea Cărtărescu, along with Their Translation
into Slovenian**

51

Rasmira Majetić-Ramić

University of Ljubljana, Slovenia

E-mail: rasmira.majetic97@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0009-0000-7659-1052>

Abstract

*This article provides a systematic analysis of Romanian verbal periphrases and their Slovenian counterparts. The first part outlines a theoretical framework based on Romanian linguistic tradition. It provides a clear conceptual definition of verbal periphrases and proposes a classification that distinguishes primarily between aspectual and modal periphrases. The second part of the article takes a contrastive and translation-oriented approach. Using Mircea Cărtărescu's short story *Bacoviană* and its Slovenian translation *Bacovijanska* by Aleš Mustar as a parallel corpus, the study examines how some Romanian verbal periphrases are rendered in Slovenian. Each identified periphrasis is analyzed in its textual context and compared with its Slovenian equivalent. The analysis highlights convergences and divergences between the two languages, as well as the translation strategies employed, such as structural equivalence, paraphrasing, or lexical substitution. Overall, the article contributes to contrastive linguistics and translation studies by shedding light on the cross-linguistic representation of verbal periphrases between Romanian and Slovenian.*

Keywords: periphrases, verb, aspect, modality, translation

1. INTRODUCERE

Lucrarea de față își propune să analizeze în mod sistematic unele perifraze verbale din limba română și corespondențele acestora în limba slovenă. Prima parte a lucrării se concentrează asupra delimitării conceptuale a termenului *perifrază verbală* în cadrul tradiției lingvistice românești, având în vedere diversitatea de denumiri existente în bibliografie și prezentând principalii autori care au contribuit la studiul acestor construcții. În continuare, se va realiza o clasificare a perifrazelor în funcție de sensul pe care îl exprimă, distingându-se între perifraze aspectuale și perifraze modale. Fiecare categorie va fi tratată din perspectivă teoretică și va fi însoțită de un inventar al celor mai reprezentative structuri perifrastice aferente fiecărei clase.

Al doilea obiectiv esențial al studiului constă în examinarea modului în care aceste perifraze românești sunt traduse în limba slovenă. În acest scop, va fi utilizată drept corpus povestirea *Bacoviană* de Mircea Cărtărescu și traducerea sa

în limba slovenă, *Bacovijanska*, realizată de Aleš Mustar. Pe baza acestui corpus vor fi identificate perifrazele verbale descrise în partea teoretică și vor fi comparate sistematic cu echivalentele lor slovene. Fiecare perifrază identificată va fi analizată în context, prin descrierea valorilor semantice pe care le exprimă în română, comentându-se apoi soluțiile de traducere în slovenă, cu scopul de a evidenția convergențele, diferențele și strategiile traductologice relevante.

2. CONCEPTUL DE PERIFRAZĂ VERBALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Dicționarele de specialitate definesc perifraza ca o exprimare analitică a unui conținut care, în mod obișnuit, poate fi redat printr-o formă mai simplă. În acest sens, perifraza verbală este înțeleasă ca o construcție formată dintr-un verb însoțit de un semiauxiliar cu valoare aspectuală sau modală, cele două elemente constituind împreună un singur nucleu verbal (DTL, s.v.; Topor, 2011: 5).

În limba română, primele referințe la aceste construcții biverbale apar la sfârșitul secolului al XIX-lea, în lucrările lui Alexandru Philippide (1897-1905). Ulterior, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, cercetările s-au concentrat fie asupra clasificării perifrazelor în funcție de valoarea semantică a verbului operator (Nedioglu, 1956a, 1956b), fie asupra stabilirii gradului lor de gramaticalizare (Guțu Romalo, 1956). Totodată, existența perifrazelor verbale a fost intens dezbătută, unele studii susținând prezența lor în sistemul verbal românesc (Dumitrașcu, 1964; Hazy, 1965; Săteanu, 1966), în timp ce altele au respins noțiunea de auxiliar și, implicit, statutul perifrazelor (Hristea, 1984).

În literatura de specialitate se disting mai multe poziții teoretice. O primă direcție recunoaște existența perifrazelor formate exclusiv cu auxiliare modale (Guțu Romalo, 1956; GLR, 1966), în timp ce o a doua admite atât perifrazele modale, cât și pe cele aspectuale (Nedioglu, 1956a, 1956b;

Dumitrașcu, 1964; Dimitriu, 1999). O poziție aparte este reprezentată de Dragomirescu (1963), care respinge ideea de auxiliar, dar vorbește despre asocieri între două verbe ce exprimă un singur eveniment, apropiindu-se astfel de concepția actuală asupra perifrizei verbale.

În GALR (2005), aceste construcții sunt integrate în categoria predicatelor complexe, alcătuite dintr-un operator modal sau aspectual și un suport semantic verbal, realizat prin conjunctiv, infinitiv sau alte forme nefinite. Deși în literatura românească de specialitate apar și termeni precum *predicat verbal compus* sau *predicat verbal dezvoltat*, numeroși autori utilizează termenul *perifrază verbală* pentru a desemna aceste structuri biverbale cu un singur nucleu semantic (Topor, 2011: 17). Această abordare este adoptată și în prezentul studiu.

Din punct de vedere structural și semantic, criteriul esențial pentru identificarea unei perifraze verbale este exprimarea unui singur eveniment. Aceasta presupune o diminuare a sensului lexical al primului verb, care capătă o funcție predominant gramaticală, devenind operator. Operatorul exprimă valori de timp, mod, persoană și aspect, dar poate conserva și o componentă semantică legată de modalitate sau de faza acțiunii.

În funcție de valoarea semantică dominantă, perifrazele verbale din limba română se împart în perifraze aspectuale și perifraze modale. Perifrazele aspectuale exprimă diferite faze ale desfășurării evenimentului (iminență, început, desfășurare, finalizare), fiind adesea analizate în cadrul mai larg al aspectualității, concept care integrează atât aspectul gramatical, cât și tipurile de acțiune (Coseriu, 1980: 22). Perifrazele modale, la rândul lor, reflectă atitudinea vorbitorului față de conținutul enunțului, acoperind valori epistemice, deontice și dinamice, exprimate în principal prin verbe modale precum *a putea*, *a trebui* sau *a avea* (Palmer, 1990; Collins, 2009).

Această delimitare teoretică constituie cadrul de analiză utilizat în secțiunile următoare, dedicate descrierii și clasificării perifrazelor verbale în corpusul analizat.

2.1 Perifraze verbale aspectuale

În limbile slave, aspectul este o categorie gramaticală fundamentală, bazată pe opoziția dintre perfectivitate (acțiune concepută ca încheiată) și imperfectivitate (acțiune surprinsă în desfășurare). Extinderea conceptului de aspect la limbile occidentale își are originea în lingvistica germană de la începutul secolului al XX-lea, care a încercat transferarea acestui model către limbile romanice și germanice, unde distincțiile se realizează adesea prin mijloace lexicale sau derivaționale (Topor, 2011: 101).

Pentru a descrie aceste diferențe, Streitberg (1891) a introdus termenul *Aktionsart*, utilizat ulterior pentru semnificațiile lexicale, în timp ce termenul *aspect* a fost rezervat opozițiilor gramaticale. Această distincție a generat multiple echivalențe teoretice, precum aspect gramatical vs. aspect inherent sau aspect flexiv vs. aspect lexical (Topor, 2011: 102). Totuși, aplicarea modelului slav la alte limbi a fost contestată, întrucât mecanismele morfologice diferă semnificativ. În acest context, Coseriu (1980) propune noțiunea de *aspectualitate*, care include atât aspectul gramatical, cât și *Aktionsart*, desemnând modul de prezentare a acțiunii verbale (Topor, 2011: 103).

O dimensiune importantă a aspectualității este aspectualitatea fazală, care indică stadiul de dezvoltare temporală a evenimentului în momentul vorbirii. În limba română, aceasta este exprimată predominant prin perifraze verbale, în care operatorii au statut gramatical, deși pot conserva valori lexicale (Topor, 2011: 114). Urmând modelul lui Dik (1987), se disting șapte faze aspectuale, corespunzătoare etapelor anterioare, interne și ulterioare desfășurării evenimentului. Fazele egresivă și terminativă sunt apropiate conceptual, întrucât ambele marchează

încetarea evenimentului, fie prin întrerupere, fie prin finalizare (Topor, 2011: 118).

2.2 Perifraze verbale modale

Conceptul de modalitate își are originea în logică, unde sunt distinse mai multe tipuri fundamentale, precum modalitățile aletice, epistemice și deontice (von Wright, 1951). În lingvistică, modalitatea este reinterpretată ca exprimând relația vorbitorului cu conținutul propoziției, în special în ceea ce privește factualitatea și validitatea enunțului. Ea acoperă valori semantice precum posibilitatea, necesitatea, probabilitatea, obligația sau intenția (Huddleston & Pullum, 2002: 173; Collins, 2009: 11).

Printre modelele de clasificare influente se numără cel propus de Palmer (1990) și extins de Collins (2009), care distinge trei domenii majore: modalitatea epistemică, referitoare la evaluarea cunoașterii și a adevărului; modalitatea deontică, asociată obligației și permisiunii; și modalitatea dinamică (sau radicală), care privește capacități și condiții obiective.

Din punct de vedere terminologic, cercetările recente separă clar modalitatea, ca domeniu semantic, de modul verbal, considerat categorie gramaticală (Bybee & Fleischman, 1995: 2; Topor 2011: 141). În limba română, modalitatea este exprimată prin mijloace eterogene, având un caracter parțial gramaticalizat, care include atât elemente lexicale, cât și gramaticale (Zafiu, 2005: 673). Un rol central îl au verbele modale, care, în combinație cu infinitivul, conjunctivul sau participiul, generează construcții perifrastice cu valoare modală (Topor, 2011: 141).

În secțiunile următoare, prezentăm principalele perifraze verbale modale atestate în limba română, conform clasificării lui Topor (2011: 182), organizate pe domenii și subtipuri modale.

3. DISCUȚII

3.1. Introducere

În analiza de față, ne propunem să investigăm structura și funcționarea unor perifraze verbale din povestirea *Bacoviană* de Mircea Cărtărescu, inclusă în volumul *Frumoasele străine*. Povestirea, remarcabilă prin stilul său expresiv și prin ritmul narativ specific autorului, constituie un material relevant pentru observarea unor fenomene lingvistice legate de expresivitate, nuanțare și modulație verbală. Lucrarea se va sprijini și pe traducerea în limba slovenă realizată de Aleš Mustar, publicată în volumul *Lepe tujke*, unde povestirea apare sub titlul *Bacovijanska*.

Scopul analizei este de a identifica perifrazele verbale prezente în textul original, de a le descrie și de a explica valoarea semantică pe care o exprimă în context. În continuare, vom examina în ce fel aceste perifraze au fost transpuse în limba slovenă, comparând soluțiile oferite de traducerea lui Aleš Mustar și observând eventualele diferențe de sens, structură sau efect expresiv. Această comparație ne va permite să înțelegem mai bine atât specificul limbii române, cât și strategiile folosite în procesul de traducere literară.

3.2. Perifraze verbale aspectuale

3.2.1. *a avea + conjunctiv*

Construcția *a avea + conjunctiv* poate să exprime atât valoarea temporală, de viitor, cât și valoarea modală, de obligație. Astfel, Bybee et al. descriu posibilitatea ca o construcție formată pe baza unui verb ce exprimă posesia – *a avea + conjunctiv* – să intre în structura unei expresii care dobândește atât semnificație modală de obligație, cât și semnificație temporală: „deoarece distanța conceptuală dintre obligație și viitorul programat [...] este minimă, este posibil ca o singură structură

să se ramifice în ambele utilizări: de viitor și de obligație”¹ (Bybee et al., 1994: 263, trad. mea).

O structură cu sens de viitor se dezvoltă pornind de la o alta în care primul verb are sens lexical de posesie și care, treptat, dă naștere unui sens de obligație, apoi unuia de intenție și, în cele din urmă, sensului de viitor (Topor, 2011: 301).

După cum menționează Berea Găeanu (1979, *apud* Topor, 2011: 305), începând cu secolul al XVII-lea se constată o perioadă de declin a construcției *a avea + infinitiv*, întrucât în această epocă infinitivul începe să fie înlocuit de forma de conjunctiv. Construcția rezultată este *a avea + conjunctiv*, care în prezent exprimă aproape exclusiv o valoare temporală. Totuși, construcția *a avea + conjunctiv* păstrează și valori modale de planificare și intenție (Avram, 1986: 205).

- (1) Când o să-mi iau inima-n dinți și-o să scriu despre Nuca, **am să vă dau** o idee despre ce poate însemna o scrisoare pentru un om singur. (Cărtărescu, 2017: 253)

Ko sem zbral dovolj poguma, da bi kaj napisal o Nuci, **vam bom** malce **nakazal**, kaj osumljenemu človeku pomeni pismo. (Cărtărescu, 2023: 250)

În primul exemplu, întâlnim verbul *a avea + conjunctiv*, cu valoarea de viitor, prin care se exprimă intenția vorbitorului. În traducerea în limba slovenă, această valoare a fost redată cu exactitate prin utilizarea timpului viitor, care în slovenă este un timp verbal compus. Acesta se formează cu verbul auxiliar *biti* „a fi” la viitor, așa cum se observă în exemplul nostru la persoana I singular: *bom*, urmat de participiul trecut al verbului lexical, terminat în *-l*, care indică genul

¹ „Since the conceptual distance between obligation and scheduled future [...] is minimal, it may be possible for a single structure to branch into both future and obligation uses.”

masculin, în cazul de față *nakazal*. Pentru genul feminin, în slovenă se folosește terminația *-la*, de exemplu *nakazala*, în timp ce, similar limbii române, slovena are și genul neutru, care este marcat prin terminația *-lo*, cum este *nakazalo*. Această modalitate de a exprima viitorul, folosind verbul *biti* la timpul viitor împreună cu participiul trecut al verbului lexical terminat în *-l*, este una dintre formele cel mai frecvent utilizate în limba slovenă.

Această construcție păstrează valoarea temporală a viitorului, dar nu diferențiază nuanțele de intenționalitate pe care le oferă perifraza românească. Din punctul de vedere al aspectului, în limba română, această perifrază verbală are o valoare iminențială, în timp ce în limba slovenă este neutră și este exprimată prin verbul lexical sau prin contexte suplimentare.

- (2) Deci, primesc o scrisoare de la Ciubotaru în care-mi spunea să vin la Bacău pentru o lectură de versuri la Casa de Cultură locală. *Aveam să stau* două zile, timp în care el și alți colegi ai lui care formau un fel de comitet artistic al sus-numitei instituții *aveau să-mi organizeze* și un program-surpriză, despre care Ciubotaru mă informa confidențial că *avea să fie* „mișto de tot, *ai să vezi!*” (Cărtărescu, 2017: 254)

Ciubotaru mi je, skratka, poslal pismo, v katerem me je povabil na pesniško branje v Bacău, v tamkajšnjem Domu kulture. Tam *naj bi ostal* dva dneva, v tem času *naj bi mi* on i njegovi kolegi, ki so sestavljali nekakšen umetniški komite prej navedene ustanove, *pripravili* dogodek, ki *naj bi bil* presenečenje, o katerem mi je Ciubotaru zatrdil, da bo „super, *boš viden!*” (Cărtărescu, 2023: 251)

Despre perifraza verbală *a avea + conjunctiv* din exemplul dat se poate afirma că exprimă, în

context, viitorul din perspectiva trecutului. Vorbitorul face referire la acțiuni care, la momentul narat, încă nu se produsese. Dacă, în linia analizei propuse de Bybee et al. (1994: 263), luăm în considerare și conceptul de *scheduled future*, putem afirma că și în acest exemplu este vorba despre un viitor programat, întrucât este exprimat un eveniment planificat în prealabil.

În limba slovenă găsim corespondentul perifrizei verbale *a avea + conjunctiv*, cu valorile semantice deja descrise, în particula verbală *naj*. Particula *naj* poate fi considerată o particulă modală care exprimă atât modalitate epistemică, cât și modalitate deontică, cea din urmă caracterizată printr-un grad atenuat de obligație (Roeder & Hansen, 2006: 13-14). Prin urmare, este un element ce introduce o evaluare subiectivă din partea naratorului (Krvina & Žele, 2018: 43).

În combinație cu condiționalul – în slovenă existând doar o formă de condițional, format din verbul *biti* cu forma *bi* și participiul trecut al verbului lexical terminat în *-l* –, particula *naj* poate exprima finalitate, intenție sau presupunere (SSKJ, s.v.), valori care, în opinia mea, se pot observa în exemplele analizate. Naratorul presupune, pe baza scrisorii, că la Bacău urma să rămână două zile și că acolo avea să aibă loc un eveniment literar pentru care colegii săi îi pregăteau o surpriză.

Doar în ultimul exemplu apare viitorul gramatical în limba slovenă, format cu verbul *biti* la persoana a doua singular (*boš*) și participiul trecut al verbului lexical terminat în *-l* (*videl*).

- (3) Credeam că *aveam să mergem* așa toată noaptea, deja dormeam mergând, când gașca se opri deodată cu strigăte de satisfacție: ajunseserăm la liman. (Cărtărescu, 2017: 270)

Mislil sem, da *bomo* tako *tavali* vso noč, in sem že skoraj stoje zaspal, ko se je družina naenkrat ustavila z vzkliki navdušenja. Bili smo rešeni ali, boljše

rečeno, začasno rešeni. (Cărtărescu, 2023: 268)

Structura *aveam să mergem* din acest context exprimă, similar exemplului anterior, viitorul din perspectiva trecutului. Naratorul, situat deja într-un moment trecut (*credeam*), proiectează acțiunea de mers ca fiind viitoare în raport cu acel moment. Totodată, există și un element de anticipare sau predicție, naratorul își imaginează că mersul va continua o perioadă nedeterminată (*toată noaptea*).

În limba slovenă, observăm o corespondență similară prin viitorul format cu verbul auxiliar *biti*, aici la persoana I plural: *bomo tavalj*.

3.2.2. a începe + conjunctiv

A începe + infinitiv/conjunctiv este un verb aspectual care exprimă o fază incoativă, adică un eveniment aflat în punctul său inițial. Sinonime parțiale ale acestei perifraze verbale sunt *a se apuca + conjunctiv/supin* și *a se pune + supin*. Topor (2011: 572) subliniază că *a începe* este un verb aspectual cu valoare incoativă (Hazy, 1965: 297; Manea et al., 2005, *apud* Topor, 2011: 572) sau inceptivă (Jordan & Robu, 1978: 450) și că aceasta poate intra în structura unui predicat verbal compus (Nedioglu, 1956b: 23).

Din punctul de vedere al semnificației, este considerat un verb aspectual propriu-zis (Manea et al., 2005, *apud* Topor, 2011: 573) sau *verbum adiectum*, întrucât valoarea aspectuală se menține atât în uzul lexical, cât și în cel perifrastic. Potrivit lui Hazy (1965: 298), verbul *a începe* trebuie considerat predicativ atunci când este urmat de un substantiv: *Începe ploaia* (Topor, 2011: 573).

Nedioglu (1956b, *apud* Topor, 2011: 575) afirmă că *a începe* se combină mai ales cu verbe imperfective. Deoarece indică faza inițială a unui eveniment, este evident că auxiliarul cere ca predicatul cu care se combină să fie durativ. Operatorul apare la prezent, perfect compus, mai-mult-ca-perfect, viitor și condițional perfect.

Așadar, cu auxiliarul discutat aici se poate formula și un imperativ, întrucât este un verb cu aspect lexical: *Începe să lupți pentru ceea ce vrei!* (Topor, 2011: 576-577).

- (4) Asta chiar că m-a terminat. Alcoolul m-a amețit, stomacul *a-nceput să-mi ghiorăie* penibil, mult mai tare ca-nainte, încât *am început să mă-ntreb* cum *aveam să rezist* încă trei ore, până la Bacău. (Cărtărescu, 2017: 258)

To me je dotolklo. Od alkohola se mi je vrtelo, po želodcu *mi je krulilo*, še bolj grozljivo kot prej, da *sem se začel spraševati*, kako *bom preživel* naslednje tri ure do Bacăua. (Cărtărescu, 2023: 256)

Perifraza verbală *a începe + conjunctiv* exprimă o fază incoativă, adică un eveniment aflat în punctul său inițial. Aceasta poate fi observată în două exemple: „*stomacul a-nceput să-mi ghiorăie*”, care marchează debutul unei senzații fizice, și „*am început să mă-ntreb*”, care semnaleză inițierea unui proces reflexiv al naratorului.

În limba slovenă, pentru exemplul „*stomacul a-nceput să-mi ghiorăie*” se folosește o traducere derivată din verbul *a ghiorăi* la perfectul compus: *mi je krulilo*. Această formă exprimă o acțiune durativ-imperfectivă în trecut și, prin urmare, nu este echivalentă ca semnificație cu valoarea incoativă a construcției românești. Este important de menționat că este vorba despre o traducere literară și că, din punct de vedere stilistic, în slovenă forma explicită utilizată în exemplu este cea mai naturală.

În cel de-al doilea exemplu „*am început să mă-ntreb*” se utilizează o structură verbală compusă din verbul *začeti* („a începe”) la perfect compus, urmat de infinitivul verbului *spraševati* („a întreba”). Putem afirma că echivalentul perifrizei române *a începe + conjunctiv* este în slovenă structura verbală *začeti + infinitiv*. La fel

cum verbul românesc *a începe* poate fi folosit în diferite timpuri verbale, și verbul *začeti* permite aceeași flexibilitate temporală.

În același exemplu apare și perifriza verbală *a avea + conjunctiv*, care proiectează o acțiune viitoare față de un moment trecut, reflectând totodată anticiparea subiectivă și evaluarea probabilității unei acțiuni. În slovenă, aceasta este redată printr-un viitor echivalent, exprimând aceeași perspectivă temporală și modală ca în limba română.

3.3. Perifraze verbale modale

3.3.1. *a urma + conjunctiv*

Lingviștii au atribuit diverse valori construcției formate din verbul *a urma* și un verb la conjunctiv (*a urma + conjunctiv*). În primul rând, autori precum Trandafir (1973) și Manea et al. (2005) au susținut că acest complex verbal exprimă continuarea sau faza intermediară a desfășurării unui eveniment: „*Nu răspunse nimic Anei, ci urmă să privească cu jind la ceata flăcăilor*” (Trandafir, 1973: 115; Manea et al., 2005, *apud* Topor, 2011: 663).

În al doilea rând, Hazy (1965) afirmă că *a urma* este un verb care poate exprima aspectul durativ: „*Ziua a doua de Crăciun urmau să o petreacă toți la Gogu*” (Hazy, 1965: 295, *apud* Topor, 2011: 663).

În al treilea rând, autorii observă în construcția *a urma + conjunctiv* valori aspectuale de iminență (Iordache & Scurtu, 1998; Dragomir, 2003, *apud* Topor, 2011: 663): „*Urma să meargă la părinții lui*” și valori temporale de viitor nedeterminat (Iordache & Scurtu, 1998, *apud* Topor, 2011: 663): „*Urma s-o revăd*”.

Opinia lui Topor (2011: 663) coincide cu cea a lui Trandafir (1973) prin faptul că în exemplul „*Nu răspunse nimic Anei, ci urmă să privească cu jind la ceata flăcăilor*” se obține o lectură imperfectivă de continuare, deoarece actul de a privi are loc înainte și după evenimentul redat prin

„*nu răspunse [...]*”. Totuși, în ceea ce privește exemplul „*Ziua a doua de Crăciun urmau să o petreacă toți la Gogu*”, Topor (2011: 663) nu poate afirma, în linia lui Hazy (1965), că *a urma* exprimă un aspect imperfectiv continuu, întrucât, după cum se observă, evenimentul *a petrece* nici măcar nu a început și, prin urmare, nu poate fi conceput ca durativ.

Ea nu împărtășește nici poziția lui Iordache și Scurtu (1998) și nici pe a lui Dragomir (2003), care se referă la *a urma + conjunctiv* ca la o perifrază verbală de fază iminentă. Dovadă în acest sens este imposibilitatea de a înlocui complexul verbal *a urma + conjunctiv* cu o perifrază de fază iminențială precum *a fi pe punctul de/pe cale + infinitiv/conjunctiv* fără ca semnificația să se modifice: „*Era pe punctul de a merge la părinții lui*” (Topor, 2011: 664).

Absența unei valori iminențiale se observă și mai clar în următorul exemplu, unde evenimentul *a suna* este conceput ca fiind ulterior momentului vorbirii, dar nu ca iminent, deoarece nimic nu indică faptul că apelul la care se face aluzie urmează să aibă loc într-un interval scurt de timp: „*Cei care se adresează consulatului [...] își lasă adresa și telefonul și urmează să fie sunați/sunt pe punctul de a fi sunați atunci când Belgradul va spune că e nevoie de ei*” (Topor, 2011: 664).

Topor (2011: 664) este de acord cu Iordache și Scurtu (1998) că *a urma* are o valoare temporală de viitor, însă ea susține că este vorba despre un tip special de viitor, concret, despre ceea ce se numește *scheduled* sau *expected future*. În Fleschmann (1982: 145-146), termenul este folosit cu referire la construcția *devoir + infinitiv* din franceză, iar Iordache și Scurtu (1998) semnalează echivalența sa semantică cu *a urma*.

Comrie (1985: 47) afirmă că interpretarea de eveniment planificat sau *scheduled future* se obține cu ajutorul unor modificatori temporali adecvați: „*Începând de azi, automobiliștii urmează să plătească taxa Băsescu pe stil nou*” (Topor, 2011: 664).

Când apare la imperfectul indicativului, *a urma* exprimă viitorul în trecut și este echivalent cu viitorul cu *a avea + conjunctiv*, numit și viitor colocvial: „În curând urma/avea să meargă la părinții lui” (Topor, 2011: 665).

Faptul că *a urma*, împreună cu forma de conjunctiv, exprimă un eveniment planificat face ca, atunci când subiectul este la persoana întâi, să fie evidențiat și un sens de intenție. Existența acestui sens este demonstrată prin posibilitatea de a-l înlocui pe *a urma* cu un alt verb care exprimă intenția: „Nu urmează/Nu am de gând să scriu” (Topor, 2011: 665).

O consecință a specializării semantice a auxiliarului *a urma* este că nu orice tip de verb poate funcționa alături de el ca verb principal. Nu pot fi verbe principale ale construcției cu *a urma* acele predicate care exprimă acte ce pot avea loc spontan, ca în: „*Urmează să cazi!”, sau acte care, în viziunea vorbitorului, pot reprezenta consecințe ale altor acțiuni: „Dacă îți dai jos tricoul, urmează să îți fie frig”. În ambele cazuri prezentate, construcția adecvată în locul lui *a urma* este *a avea + conjunctiv* (Topor, 2011: 665).

- (5) Nu aveam nici bani să mă-ntorc la București, căci amicii **urmau să-mi deconteze** biletul de la dus și **să-mi cumpere** altul la-ntoarcere. (Cărtărescu, 2017: 259)

Denarja, da bi se vrnil v Bukarešto, nisem imel, ker **naj bi mi** prijatelji **povrnili** potne stroške za prihod in **mi kupili** karto za nazaj. (Cărtărescu, 2023: 258)

Perifraza verbală din exemplul (5) exprimă o valoare temporală de viitor în trecut. Concret, putem considera că se manifestă un viitor programat sau așteptat (*scheduled/expected future*), deoarece acțiunea este planificată sau anticipată. Totodată, se poate observa și o nuanță modală de obligație indirectă în raport cu alte subiecte (*amicii*), care s-au angajat să deconteze

biletul de la dus și să îi cumpere altul la întoarcere naratorului.

În traducerea slovenă, din punctul meu de vedere, nu se manifestă o valoare temporală sau modală clară. Construcția este redată prin particula verbală *naj* combinată cu forma de condițional compus, care exprimă un grad ridicat de presupunere. Aceasta poate fi interpretată ca o valoare modală epistemică (probabilitate, anticipare), dar poate integra și un element deontic indirect, mai atenuat sau nuanțat, prin care se exprimă obligația prietenilor de a achiziționa biletele pentru narator.

3.3.2. *a apuca + conjunctiv*

A apuca + conjunctiv este un verb cu valoare finalizatoare. Sinonimele acestei perifraze pot fi *a ajunge + conjunctiv*, *a putea + infinitiv/conjunctiv*, *a reuși + conjunctiv* și *a izbuti + conjunctiv* (Topor, 2011: 517).

Verbul *a apuca* este menționat ca auxiliar de către Nedioglu (1956b). În opinia acestui autor, *a apuca*, urmat de un verb la conjunctiv, produce interpretarea „a găsi momentul potrivit pentru a intra în acțiune”, de exemplu: *Copilul apucă să fugă* (Topor, 2011: 517).

Iordan și Robu (1987), precum și Coteanu (1982) (*apud* Topor, 2011: 517) menționează *a (se) apuca*, adică forma cu pronume reflexiv opțional, și afirmă că aceasta are valoare incoativă sau ingresivă imperfectivă. Topor (2011: 517), pe de altă parte, consideră că doar forma *a se apuca*, deci varianta cu pronume reflexiv, funcționează ca auxiliar incoativ, în timp ce *a apuca* (forma fără pronume) conține o nuanță de culminare, motiv pentru care complexul verbal format cu conjunctivul se poate înscrie în categoria dispoziției, întrucât acțiunea desemnată de conjunctiv poate reprezenta ultima dintr-o succesiune de acțiuni.

Construcția *a apuca + conjunctiv* prezintă, potrivit lui Nedioglu (1956b, *apud* Topor, 2011: 517), o interpretare principală de acțiune

îndeplinită sau dusă la bun sfârșit, interpretare susținută de faptul că apare preponderent la perfectul compus. În formă negativă este adesea însoțită de o propoziție cauzală care explică de ce acțiunea așteptată nu s-a realizat. Întrucât „a avea timp să faci ceva” implică „a putea face acel lucru”, construcția se poate echivala și cu *a putea + infinitiv/conjunctiv* sau *a ajunge + conjunctiv* (Topor, 2011: 517).

În contexte afirmative, structura poate dobândi și o nuanță pragmatică de reproș, indicând că vorbitorul consideră acțiunea ca fiind inoportună sau neadecvată: „Stoica a apucat să le promită că amendamentele lor vor ajunge pe mâna deputaților” (Topor, 2011: 519).

- (6) *Nu apucasem să-mi cumpăr* nimic de mâncare de frică să nu pierd trenul – și oricum nu era nimic de cumpărat în gară. (Cărtărescu, 2017: 257)

Ni mi uspelu kupiti nič za pod zob, ker sem se bal, da bom zamudil vlak, sicer pa na postaji tako ali tako nisi imel česa kupiti. (Cărtărescu, 2023: 255)

Perifraza verbală *a se apuca + conjunctiv*, care apare în formă negativă în exemplul (6) marchează o acțiune care nu s-a realizat din cauza circumstanțelor (*frica să nu pierd trenul*). Putem afirma că, în acest context, *a apuca + conjunctiv* exprimă o acțiune nereușită sau neîmplinită în trecut, cu accent pe posibilitatea limitată de realizare a acțiunii.

Traducerea slovenă „*ni mi uspelu kupiti*” corespunde foarte bine sensului perifrazei românești „*nu am apucat să cumpăr*”, păstrând atât valoarea aspectuală, cât și nuanța temporală. La fel ca în română, accentul cade pe faptul că intenția subiectului nu s-a concretizat. Verbul sloven *uspeti* („a reuși”), combinat cu un alt verb la infinitiv, marchează posibilitatea realizării acțiunii, iar forma negativă *ni* redă limitarea

temporală și circumstanțială a acțiunii, într-un mod echivalent cu româna.

3.3.2. a putea + infinitiv/conjunctiv

A putea₁ (posibilitate epistemică)

Acest tip de construcție exprimă un grad redus de angajament al vorbitorului față de veridicitatea propoziției. Evenimentul este prezentat ca o simplă posibilitate și nu ca un fapt probabil. Acest tip de lectură este posibil atât cu infinitivul, cât și cu conjunctivul, iar forța semantică se proiectează asupra verbului lexical, nu asupra auxiliarului. Construcția dispune și de o formă pronominală și impersonală (*a se putea + conjunctiv*): *Radu Vasile s-ar putea să prezinte miercuri [...] programul anticriză* (Topor, 2011: 597-598).

A putea₂ (posibilitate radicală)

În afara valorii *a putea₁* (posibilitate epistemică), *a putea* exprimă și posibilitatea ca un eveniment să aibă loc, posibilitate determinată de proprietăți interne ale persoanei, în special capacitatea (*Ioan poate să ridice greutatea*), precum și de circumstanțe externe, în special permisiunea (*Elevii pot ieși din clasă acum*).

Deoarece domeniul posibilității radicale nu se limitează la capacitatea ilustrată în primul exemplu, ci se extinde și la posibilitatea deontică sau permisiunea din ultimul exemplu, consider că are loc un proces de desemantizare, iar *V₁* depășește distincția tradițională dintre verb predicativ și verb auxiliar (Topor, 2011: 603).

Potrivit lui Irimia, 2004 (*apud* Topor, 2011: 603), în exemplele de mai sus, *a putea* apare cu sens plin, motiv pentru care autoarea nu consideră aceste construcții drept perifraze verbale. Nedioglu (1956a: 37) subliniază că din sensurile „a avea capacitatea” sau „a acorda permisiunea” derivă mai multe nuanțe secundare. Una dintre acestea este cea de concesie ipotetică, unde complexul verbal poate fi parafrizat prin „chiar

dacă...”: *Dana poate să spună orice, nu o cred* (Topor, 2011: 603).

Construcțiile care pot substitui *a putea + infinitiv/conjunctiv₂* sunt, după cum arată Nedioglu (1956a: 37), *a avea + conjunctiv* și *a fi + conjunctiv* (Topor, 2011: 605). Echivalența cu auxiliarul *a fi + conjunctiv* apare atunci când *V₁* din această perifrază se găsește la persoana a III-a singular, imperfect, în structuri interogative care indică incapacitatea agentului de a acționa: *Fiul craiului ce era să facă?* (= Fiul craiului, ce putea să facă?) (Topor, 2011: 606).

(7) De dormit, *puteam să dorm* și pe jos.
(Cărtărescu, 2017: 251)

Kar se spanja tițe, *sem spal* na tleh.
(Cărtărescu, 2023: 249)

Perifraza verbală *a putea + conjunctiv* poate exprima o posibilitate epistemică a subiectului de a realiza o acțiune. Totuși, în opinia mea, în exemplul analizat (7), se înțelege mai bine că este vorba despre o modalitate dinamică, adică subiectul este dispus să doarmă pe jos, chiar dacă acest lucru nu este confortabil.

În limba slovenă, verbul *spati* („a dormi”) apare la perfect compus, indicând acțiunea efectuată sau un comportament obișnuit, sugerând că naratorul „*de obicei dormea pe jos*”. În această traducere, nuanța de posibilitate sau capacitate nu este redată explicit: traducerea transmite mai degrabă un obicei al naratorului.

O corespondență mai fidelă a sensului românesc se obține prin adăugarea predicativului *lahko*², care exprimă capacitate, posibilitate sau permisiune de realizare a acțiunii. Astfel, varianta „[...] *sem lahko spal tudi na tleh*” reflectă mai exact sensul românesc „*puteam să dorm pe jos*”

² În limba slovenă, cuvântul *lahko* poate avea mai multe semnificații. În exemplul analizat, acesta îndeplinește funcția de predicativ (slov. *povedkovnik*, conform SSKJ, s.v.) și se traduce în limba română prin verbul *a putea*. De asemenea, *lahko* poate funcționa ca adjectiv sau adverb, având în limba română sensul de „ușor”, respectiv „cu ușurință”.

evidențiind modalitatea dinamică: subiectul are capacitatea sau disponibilitatea de a dormi pe jos. Dar, după cum s-a menționat deja, fiind vorba despre o traducere literară, traducătorul are o marjă mai largă de libertate pentru a adapta textul, astfel încât acesta să sune mai natural, atât din punct de vedere stilistic, cât și estetic.

3.3.3. *a trebui + conjunctiv*

Verbul *a trebui* este un verb impersonal care, atunci când se combină cu un verb la conjunctiv, poate exprima două semnificații. Pe de o parte, exprimă o înaltă probabilitate, deducție sau presupunere (Zafiu, 2005, *apud* Topor, 2011: 650) (*Dinozaurii trebuie să fi fost animale cu un metabolism rapid*), iar pe de altă parte, necesitatea radicală (*Trebuie să le explicăm albanezilor că trebuie să rămână în Kosovo*) (Topor, 2011: 650).

În terminologia folosită în acest articol, înalta probabilitate se numește *necesitate epistemică* și, pentru a o diferenția de necesitatea impusă de condiții externe, folosim notațiile *a trebui + CONJ₁* și, respectiv, *a trebui + CONJ₂*. Necesitatea epistemică indică un grad ridicat de angajament al vorbitorului față de adevărul unei propoziții, adică ceea ce exprimă *V₂* este în mod necesar adevărat (Topor, 2011: 650).

Cu sensul de probabilitate sau presupunere, *a trebui* poate apărea, de asemenea, însoțit de conjuncția *că* urmată de un verb la indicativ, structură considerată incorectă de Dragomirescu (1963, *apud* Topor, 2011: 650) și care, potrivit lui Frâncu (2000: 13), este tipică doar pentru o zonă din România, mai exact Muntenia: „Trebuie că el cântă” (Topor, 2011: 650). Așa cum remarcă Dragomirescu (1963, *apud* Topor, 2011: 650), atunci când are sensul de probabilitate, *a trebui* este însoțit de propoziții circumstanțiale introduse prin *dacă* sau *de vreme ce*, care includ datele sau informațiile ce îl ajută pe vorbitor să formuleze o judecată epistemică: „*De vreme ce nu au ajuns, trebuie să fi pierdut trenul*”.

Valoarea *a trebui* + *CONJ₂* include necesitatea impusă de factori externi participantului – atunci când *a trebui* poate fi parafrizat prin „*a se vedea în necesitatea de a*” – precum și necesitatea sau obligația dictată de norme sau reguli venite din partea unei autorități, caz în care verbul modal poate fi parafrizat prin „*a se vedea în obligația de a*”. Diferitele tipuri de necesitate exprimate de *a trebui*, enumerate de Nedioglu (1956a, *apud* Topor, 2011: 655), se încadrează perfect în eticheta de *necesitate radicală* pentru *a trebui* + *CONJ₂*. După cum subliniază autorul, necesitatea este determinată, pe de o parte, de legile naturii „*În câte milioane de tipare [...] a trebuit viața să se îmbrace* (1956a: 43)”, de circumstanțe interne: „*Ioana trebuie să doarmă mai mult*” sau externe participantului: „*Era țara mănoasă, dar era turcu dușman [...] trebuia să-i dai din zece o oaie* (1956a: 43)”, ori de norme morale, sociale și legale: „*Trebuie să-ți respecti părinții*”.

În ceea ce privește *a trebui* cu valoare de necesitate radicală, Topor (2011: 656) face referire la autori precum Dragomirescu (1963), GLR (1966), Constantinescu (1970), Irimia (2004), care consideră că acesta nu formează împreună cu verbul la conjunctiv o perifrază verbală, ci că cele două verbe pot fi analizate separat. Potrivit autorilor citați, *a trebui* este un procedeu lexical, întrucât necesitatea este exprimată de verbul modal însuși și nu de asocierea lui cu conjunctivul (Topor, 2011: 656).

Deoarece exprimă, de asemenea, necesitate radicală, *a trebui* + *CONJ₂* poate fi înlocuit fie prin *a avea de + participiu*: „*Eu am de făcut altceva*”, fie prin construcția *a trebui + participiu*: „*trebuie făcut altceva*” (Topor, 2011: 657).

- (8) Aveam doar strictul necesar, iar pentru mine pe-atunci strictul necesar însemna o masă pe care să-mi pun draga mea „Erika”, mașina de scris din RDG, la care **trebuia să lovești** claviatura atât de puternic, încât și acum sar literele din

laptop sub degetele mele. (Cărtărescu, 2017: 251)

Imel sem samo nujno potrebne reči, kar je zame takrat pomenilo mizo, na katero sem lahko postavil svojo ljubo Eriko, pisalni stroj iz NDR, s tipkami, na katere **si moral** tako močno **udarjati**, da z mojega prenosnika še danes odpadajo tipke. (Cărtărescu, 2023: 249)

- (9) Când a dat Dumnezeu să ne urnim, mi-am uitat valiza la picioarele scaunului și **a trebuit să ne-ntoarcem**, împleticindu-ne, după ea. „Acum mergem, bătrâne, la Casa de Cultură, unde **trebuie să citești**. [...]!” (Cărtărescu, 2017: 262)

Ko je bog dal, da sva se končno premaknila, sem pri nogah stola pozabil kovček in **sva se morala** opotekaje **vrniti** ponj. „Stari, zdaj greva v Dom kulture, kjer **boš bral**. [...]!” (Cărtărescu, 2023: 261)

- (10) Pe la șapte începură să se adune „băieții”, care **ar fi trebuit să m-aștepte** și ei la gară, dar să vezi că așa și pe dincolo... (Cărtărescu, 2017: 265)

Okrog sedmih so se začeli zbirati „fantje”, ki **bi me tudi morali pričakati** na postaji, a je prišlo nekaj vmes... (Cărtărescu, 2023: 263)

Perifraza verbală *a trebui + conjunctiv* exprimă în limba română, în funcție de context, obligație sau necesitate. În toate cele trei exemple analizate, această structură aparține sferei modalității deontice, însă cu intensități și nuanțe diferite.

- (8) [...] mașina de scris..., la care **trebuia să lovești** claviatura atât de puternic...

[...] s tipkami, na katere si **moral** tako močno **udarjati**...

Forma *trebuia să lovești* exprimă o obligație intrinsecă, derivată din modul de funcționare a obiectului: *pentru a utiliza mașina, era necesar să lovești tastele cu forță*. În slovenă, echivalența apare prin verbul *morati* („a trebui”) urmat de infinitivul *udarjati*. Construcția verbală *morati* + *infinitiv* reprezintă o corespondență directă și exactă a perifrizei românești.

(9) [...] mi-am uitat valiza...și **a trebuit să ne-ntoarcem**...

[...] sem pozabil kovček in **sva se morala vrniti** ponj.

Structura *a trebuit să-ntoarcem* exprimă o obligație circumstanțială: situația (*uitarea valizei*) impune executarea acțiunii. Intensitatea modală este mai ridicată decât în exemplul (9), deoarece acțiunea este inevitabilă. În slovenă, *sva se morala vrniti* – verbul *morati*, la fel ca în română, exprimând obligație circumstanțială inevitabilă.

[...] la Casa de Cultura, unde **trebuie să citești**...

[...] v Dom kulture, kjer **boš bral**...

În acest exemplu, combinația *trebuie să citești* exprimă mai degrabă probabilitate sau presupunere decât obligație strictă. În traducerea slovenă, se utilizează viitorul analitic cu auxiliarul *biti* urmat de participiul în *-l*, care, în limba slovenă, poate transmite, în context, și valoare de necesitate sau obligație.

(10) [...] băieții...**ar fi trebuit să m-aștepte** și ei la gară...

[...] ki **bi me** tudi **moral** *pričakati*...

Structura cu condiționalul perfect exprimă o obligație neîndeplinită, deci o obligație contrafactuală, marcând o așteptare încălcată și un

reproș implicit din partea naratorului. Este un caz tipic de modalitate deontică nereușită, adică ceva care era de datoria lor, dar nu s-a întâmplat.

Slovena folosește structura *bi morali* – condiționalul compus al verbului *morati*, care exprimă exact: obligație, așteptare neîmplinită și valoare contrafactuală.

4. CONCLUZII

Analiza perifrazelor verbale aspectuale și modale din *Bacoviană* de Mircea Cărtărescu și a corespondențelor lor în traducerea slovenă realizată de Aleš Mustar a evidențiat diferențe sistemice importante între română și slovenă, precum și strategiile traductologice utilizate pentru redarea acestora.

Româna se caracterizează printr-o mare productivitate perifrastică, care permite exprimarea explicită a nuanțelor aspectuale și modale prin construcții biverbale. În schimb, slovena preferă exprimarea acestor valori prin mijloace mai sintetice: timpuri verbale, opoziții aspectuale lexicale, verbe modale specializate sau particule modale. Ca urmare, perifrizele românești sunt adesea traduse nu prin structuri formal echivalente, ci prin soluții funcționale adaptate sistemului limbii-țintă.

Principalele strategii de traducere identificate includ înlocuirea perifrazelor românești cu timpuri verbale slovene, utilizarea verbelor modale (*morati*, *uspeti*, *začeti*), recursul la particule modale precum *naj*, precum și neutralizarea unor nuanțe aspectuale sau modale atunci când acestea nu sunt obligatorii sau naturale în slovenă. Traducerea urmărește, în general, echivalența semantică și pragmatică, chiar cu prețul pierderii unor subtilități formale.

În concluzie, studiul confirmă faptul că perifrizele verbale sunt profund dependente de specificul fiecărei limbi, iar traducerea lor implică frecvent restructurări sintactice și semantice, menite să asigure naturalitatea și coerența discursului în limba-țintă.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Avram, L. (1986), „A Few Remarks on Futurity in Romanian”, *Revue Roumaine de Linguistique*, 31 (5), pp. 203-207.
- [2] Berea Găeanu, E. (1979), „Gruparea *a avea* + infinitivul în limba română”, *Limba română*, 28 (2), pp. 143-155.
- [3] Bybee, J. L., Fleischman, S. (1995), *Modality in Grammar and Discourse*, John Benjamins, Amsterdam.
- [4] Bybee, J., Perkins, R., Pagliuca, W. (1994), *The Evolution of Grammar. Tense, Aspect and Modality in the Languages of the World*, The University of Chicago Press, Chicago, London.
- [5] Collins, P. (2009), *Modals and Quasi-modals in English*, Rodopi, Amsterdam, New York.
- [6] Comrie, B. (1985), *Tense*, Cambridge University Press, Cambridge, London, New York.
- [7] Constantinescu, Gh. (1970), „Particularități semantice și sintactice ale verbului *a trebui*”, *Limba română*, 19 (1), pp. 15-24.
- [8] Coseriu, E. (1980), „Aspect verbal ou aspects verbaux? Quelques questions de théorie et de méthode”, în David, J., Martin, R. (eds.) *La notion d'aspect*, Centre d'Analyse Syntaxique, Metz, pp. 13-25.
- [9] Coteanu, I. (1982), *Gramatica de bază a limbii române*, Albatros, București,
- [10] Dik, S. (1987), *Copula auxiliarization: How and why*, în Harris, M. B., Ramat, P., *Historical development of auxiliaries*, de Gruyter Mouton, Berlin, New York, Amsterdam, pp. 53-84. DOI: 10.1515/9783110856910.53
- [11] Dimitriu, C., (1999), *Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia*, Institutul European, Iași.
- [12] Dragomir, C. (2003), „La rôle de l'aspect dans le glissement d'une classe processuelle à une autre : Les opérateurs aspectuels de phase en roumain”, în Pusch, C. D., Wesch, A., Buske, H. (eds.), *Verbalperiphrasen in den (ibero-)romanischen Sprachen*, Hamburg, pp. 113-122.
- [13] Dragomirescu, G. N. (1963), „Auxiliarele modale”, *Limba și literatură*, 7, pp. 231-256.
- [14] DTL (1998), Constantinescu-Dobridor, Gh., *Dicționar de termeni lingvistici*, disponibil la <https://dexonline.ro/sursa/dtl> [19 decembrie 2025].
- [15] Dumitrașcu, P. (1964), „În legătură cu predicatul multiplu și cel complex”, *Cercetări de lingvistică*, 9 (1), pp. 59-66.
- [16] Fleschman, S. (1982), *The Future in Thought and Language: Diachronic Evidence from Romance*, Cambridge University Press, Cambridge.
- [17] Frâncu, C., (2000), *Conjunctivul românesc și raporturile lui cu alte moduri*, Casa Editorială Demiurg, Iași.
- [18] GALR (2005), *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, București.
- [19] GLR (1966), *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, București.
- [20] Guțu Romalo, V. (1956), „Semiauxiliarele de mod”, *Studii de gramatică*, 1, pp. 57-81.
- [21] Hazy, S. (1965), „Predicate verbale compuse?”, *Cercetări de lingvistică*, 10 (2), pp. 289-297.
- [22] Hristea, T. (1984), *Sinteze de limba română*, Albatros, București.
- [23] Huddleston, R., Pullum, G. K. (2002), *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge University Press, Cambridge.
- [24] Iordache, R., Scurtu, G. (1998), „Autour des formes périphrastiques verbales du français et de leur

- équivalence en roumain”, *Atti del XXI Congresso Internazionale di Linguistica e Filologia Romanza*, Max Niemeyer, Tübingen, pp. 483-495.
- [25] Iordan, I., Robu, V. (1978), *Limba română contemporană*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- [26] Irimia, D. (2004), *Gramatica limbii române*, ediția a II-a, Polirom, Iași.
- [27] Krvina, D., Žele, A. (2018), „O členkih, zlasti o njihovih razločevalnih lasnostih: poudarjen slovarski vidik”, *Jezik in slovstvo*, 63 (1). pp. 39-64. DOI: [10.4312/jis.63.1.39-64](https://doi.org/10.4312/jis.63.1.39-64)
- [28] Manea, D., Pană Dindelegan, G., Zafiu, R. (2005), „Verbul”, în *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, București, pp. 323-584.
- [29] Nedioglu, G. (1956a), „Predicatul verbal (I)”, *Limba română*, 5 (3), pp. 34-45.
- [30] Nedioglu, G. (1956b), „Predicatul verbal (III)”, *Limba română*, 5 (5), pp. 23-36.
- [31] Palmer, F. R. (1990), *Modality and the English Modals*, Second Edition, Longman Group UK Limited, London, New York.
- [32] Philippide, Al., (1897-1905), *Dicționarul limbii române*. Manuscris, Biblioteca Academiei Române, Filiala Iași, Iași.
- [33] Roeder, C., Hansen, B. (2006), *Modals in contemporary Slovene*, Wiener Slawistisches Jahrbuch 52, Österreichische Akademie der Wissenschaft, Wien.
- [34] Streitberg, W., (1891), *Perfective und imperfective Actionsart im Germanischen*, P. B. B.
- [35] SSKJ, *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, disponibil la <https://fran.si/> [05 noiembrie 2025].
- [36] Săteanu, C. (1966), „Predicatul compus”, *Cercetări lingvistice*, 11 (2), pp. 243-252.
- [37] Topor, M. (2011), *Perífrasis verbales del español y rumano. Un estudio contrastivo. Tesis doctoral*, Lleida, Departament d’Anglès i Lingüística, Universitat de Lleida.
- [38] Trandafir, G., (1973), *Categoriile gramaticale ale verbului în româna contemporană*, Craiova, Casa Corpului Didactic al județului Dolj.
- [39] von Wright, G. H. (1951), *An Essay in Modal Logic*, North Holland Publishing Company, Amsterdam.
- [40] Zafiu, R. (2005), *Modalizarea, în Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, București, p. 673-698.